

dr hab. Anna Piechnik, prof. UJ
Uniwersytet Jagielloński
Wydział Polonistyki
ul. Gołębia 16
31-007 Kraków
anna.piechnik@uj.edu.pl

Kraków, 10 marca 2024 r.

**Recenzja dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego
dra Roberta Słabczyńskiego
w postępowaniu o nadanie Mu stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk
humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo**

Recenzja niniejsza, przygotowana zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 221 ust. 8 w związku z art. 219 ust. 1 pkt. 2 i 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2022 r. poz. 574 z późn. zm.), składa się z części poświęconych kolejno: 1) sylwetce Habilitanta, 2) obowiązującym przepisom prawnym na dzień wszczęcia postępowania habilitacyjnego, 3) ocenie osiągnięcia naukowego w postępowaniu habilitacyjnym, 4) ocenie pozostałych osiągnięć naukowych Habilitanta, 5) ocenie jego osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych i popularyzujących naukę, 6) konkluzji.

1. Sylwetka Habilitanta

Pan Robert Słabczyński w 1995 roku ukończył studia licencjackie z filologii polskiej w Kolegium Nauczycielskim w Krośnie. Studia magisterskie na kierunku filologia polska o specjalności nauczycielskiej odbył na Uniwersytecie Jagiellońskim, gdzie w 1997 roku obronił pracę magisterską pt. *Terminologia gospodarcza w gwarze mieszkańców Jaślik*, napisaną pod kierunkiem prof. dra hab. Bogusława Dunaja.

Już po ukończeniu studiów licencjackich rozpoczął pracę w charakterze nauczyciela języka polskiego i kontynuował ją do 2011 roku. W tym czasie pracował w szkole podstawowej, gimnazjum i liceum.

W 2000 roku ukończył też podyplomowe studia informatyczne ze specjalnością technologia informacyjna na Wydziale Matematyczno-Fizyczno-Technicznym Akademii Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.

W 2008 roku Robert Słabczyński obronił rozprawę doktorską pt. *Formy pierwszej i drugiej osoby w dyskursie szkolnym (studium pragmatolingwistyczne)* i Rada Wydziału Humanistycznego Akademii Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie nadała mu **stopień naukowy doktora** nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa. Promotorem dysertacji był prof. dr hab. Jan Ożdżyński, a recenzentami: prof. dr hab. Teodozja Rittel oraz dr hab. Józef Porayski-Pomsta.

Po uzyskaniu stopnia doktora Robert Słabczyński został pracownikiem dydaktycznym w Instytucie Filologii Polskiej Akademii Pedagogicznej im. KEN w Krakowie. Następnie, w roku 2011, rozpoczął pracę na stanowisku adiunkta w Instytucie Polonistyki i Dziennikarstwa Uniwersytetu Rzeszowskiego, gdzie pracuje do dziś. Doktor Robert Słabczyński o nadanie stopnia doktora habilitowanego ubiega się po raz pierwszy.

2. Przedstawienie informacji o obowiązujących przepisach prawa na dzień wszczęcia ocenianego postępowania habilitacyjnego, w tym o obowiązujących kryteriach oceny

Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi celem recenzji jest odpowiedź na pytanie, czy osiągnięcia naukowe Habilitanta odpowiadają wymaganiom określonym w art. 219 ust. 1 pkt. 2 i 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2022 r. poz. 574 z późn. zm.). Zadaniem recenzenta jest zatem ocena, czy Habilitant ma w dorobku osiągnięcia naukowe, które stanowią znaczny wkład w rozwój językoznawstwa, w tym co najmniej: a) 1 monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, lub b) 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b, lub c) jedno zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe.

Recenzja ma także odpowiedzieć na pytanie, czy Habilitant wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

3. Ocena osiągnięcia naukowego w postępowaniu habilitacyjnym

Jako osiągnięcie naukowe w postępowaniu habilitacyjnym dr Robert Słabczyński wskazał monografię autorską pt. *Mikrotoponimia Beskidu Niskiego* (ISBN 978-83-8277-102-2) wydaną w roku 2023 przez Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, które znajduje się w wykazie wydawnictw publikujących recenzowane publikacje naukowe, zgodnie z art. 267 ust. 2 pkt 2. podpunkt a. Recenzję wydawniczą monografii przygotowała dr hab. Urszula Bijak, prof. PAN.

Monografia ta jest obszernym (517 stron), rzeczowym opracowaniem z zakresu toponomastyki regionalnej. Wypełnia lukę w badaniach nad nazewnictwem terenowym polsko-łemkowskiego pogranicza wewnętrznego i wnosi istotny wkład w rozwój dyscypliny językoznawstwo, a w szczególności w rozwój badań onomastycznych.

Habilitant wybrał do badań obszar historycznie wieloetniczny – 20 miejscowości powiatu krośnieńskiego (z gmin: Dukła, Jaśliska i Rymanów) leżących na terenie przedwojennej Łemkowszczyzny, gdzie przed wiekiem Polacy (obok Żydów i Romów) stanowili mniejszość, a dominowali Łemkowie. Jak wskazuje Autor monografii, przybliżając cel pracy, zebranie mikrotoponimów posłużyło do „opisu semantyczno-motywacyjnego zgromadzonego słownictwa, omówienia najważniejszych zmian w mikrotoponimii Beskidu Niskiego oraz ich interpretacji jako symptomów pogranicza” (s. 9-10). Ze wszystkich tych zadań Habilitant w pełni się wywiązał.

Chociaż prace badawcze z zakresu mikrotoponimii są współcześnie stosunkowo często podejmowane przez onomastów (w tym dialektologów i etnolingwistów), to jednak monografia Roberta Słabczyńskiego zasługuje na szczególną uwagę. Już sam obszar badawczy stanowi niemałe wyzwanie. Jest to teren przygraniczny i – zwłaszcza w ujęciu historycznym – różnorodny językowo, kulturowo i religijnie. Jego eksploracja wymaga zatem dobrego rozeznania nie tylko w prawidłach polszczyzny ogólnej i gwar Beskidu Niskiego, ale także w językach, które na tym obszarze funkcjonowały lub na niego oddziaływały. Badania dra Roberta Słabczyńskiego miały służyć inwentaryzacji nazewnictwa, w której zakresie mieściło się „utrwalenie nie tylko obecnego stanu mikrotoponimii, ale także rekonstrukcja systemów nazewniczych wsi łemkowskich wysiedlonych po II wojnie światowej” (s. 9). Ze względu na nagłą i diametralną zmianę charakterystyki etnicznej Łemkowszczyzny po wojnie współczesne badania nad mikrotoponimią tego obszaru wiążą się z koniecznością pozyskiwania materiałów archiwalnych rozproszonych w różnorodnych dokumentach.

Etap gromadzenia materiału mikrotoponimicznego przez dra Roberta Słabczyńskiego łączył się zatem z ekscerpcją różnorodnych, bardzo licznych źródeł, w tym historycznych i współczesnych materiałów kartograficznych, dokumentów urzędowych (świeckich i kościelnych, polskich i austriackich), publikacji naukowych, opracowań popularnonaukowych, a także zasobów medialnych. Sam spis źródeł obejmuje blisko sto pozycji (s. 261-266). Ponadto Kandydat prowadził indywidualne czteroletnie badania terenowe połączone z wywiadami (z Polakami i Łemkami). Efektem tych kwerend i eksploracji było zgromadzenie imponującej liczby 1842 mikrotoponimów (z wariantami 2024), z których najstarsze pochodzą z XIV w. Ten benedyktyński trud Habilitanta zasługuje na najwyższe uznanie i pokazuje, jak poważnie i z jakim zaangażowaniem dr Słabczyński podchodzi do podjętego wyzwania naukowego.

Monografia *Mikrotoponimia Beskidu Niskiego* ma przejrzystą kompozycję – składa się z trzech segmentów. Początkowa partia tekstu (*Wstęp*, s. 9-67) ma charakter wprowadzająco-metodologiczny. W jej obrębie znajdują się podrozdziały przedstawiające: cel i zakres pracy, charakterystykę źródeł, krótki stan badań nad mikrotoponimią Beskidu Niskiego (jego długość wynika z małej liczby publikacji dotyczących tego tematu), zagadnienia metodologiczne (definicje *mikrotoponimów*, omówienie mechanizmów ich powstawania i funkcji oraz klasyfikacje tych nazw w pracach onomastycznych), kryteria wyodrębniania mikrotoponimów, strukturę pracy. Habilitant przyjął szerokie znaczenie terminu *mikrotoponim* i objął nim zarówno anojkonimy (nazwy pól, lasów, gór, wód stojących i płynących, dróg, obiektów kultury), jak i mikroojkonimy (nazwy domostw, przysiółków, części wsi).

Zamknięcie początkowego rozdziału stanowią trzy podrozdziały przynoszące istotny historyczno-społeczny kontekst do późniejszej analizy toponimów. Prezentują one specyfikę badanego terenu, w tym jego historię, strukturę ludności w Beskidzie Niskim przed II wojną światową z charakterystyką relacji między największymi grupami etnicznymi: Łemkami, Polakami i Żydami, a także opis najistotniejszych właściwości językowych mieszkańców badanych wsi (głównie z podsystemu fonetycznego oraz leksykalnego polskich gwar Beskidu Niskiego oraz języka łemkowskiego).

Drugą, najobszerniejszą część monografii (s. 69-319) stanowi słownik zgromadzonych mikrotoponimów poprzedzony wstępem. W haśle słownikowym Autor zapisuje nazwę w brzmieniu literackim, podaje jej gwarową postać (w wypadku nazw współczesnych, zebranych w terenie), wskazuje cechy obiektu i jego lokalizacji, zamieszcza informacje etymologiczne oraz (w niektórych hasłach) cytaty gwarowe, ilustrujące odniesienie nazwy czy jej motywację. W wypadku nazw pochodzących od apelatywów rzadko spotykanych

bądź nieznanymi polszczyźnie ogólnej w dalszej części hasła przywoływana jest definicja leksykograficzna apelatywu motywującego, a na końcu znajdują się odesłania do haseł paralelnych.

Analityczna partia monografii obejmuje trzy rozdziały. W pierwszym z nich (*Klasyfikacja semantyczno-motywacyjna zgromadzonego materiału*, s. 321-384) Autor przedstawia klasyfikację, omawiając osobno mikroojkonimy i mikroanojkonimy (hydronimy, oronimy, nazwy pól, nazwy terenów leśnych, hodonimy oraz nazwy obiektów kultury). Każdą z grup wprowadza opisem historii rozwoju danego typu nazw w Beskidzie Niskim, a zamyka wnioskami. Wśród mikroojkonimów zwracają uwagę nazwy domostw, rzadko będące przedmiotem naukowej refleksji, mające na opisywanym terenie strukturę przyimkową. Klasyfikacja semantyczno-motywacyjna pokazała, że w materiale dominują mikrotoponimy lokalizujące i topograficzne nad dzierzawczymi i (najmniej licznymi) kulturowymi.

W bardzo wartościowym poznawczo rozdziale pt. *Stalność i zmienność nazw* (s. 385-409) dr Robert Słabczyński zajął się „życiem nazw” oraz pragmatycznym aspektem ich funkcjonowania. Opisał tu zjawisko polionimii, a dokładniej nazw paralelnych i wariantywnych w zgromadzonym materiale mikrotoponimicznym. Mechanizmy zmiany nazw terenowych analizował też, uwzględniając relacje między nazwą a obiektem. Skrupulatne zestawianie nazw historycznych z używanymi obecnie umożliwiło Habilitantowi wyciągnięcie cennych wniosków odnośnie do trwałości toponimów. Jest ona uzależniona od wielkości obiektu (długo utrzymują się nazwy obiektów dużych), jego lokalizacji (trwalsze są nazwy obiektów leżących na granicy wsi), zasięgu terytorialnego nazwy (stałość cechuje częściej nazwy znane mieszkańcom kilku miejscowości niż jednej osady). Na stałość nazwy ma także wpływ sposób jej przechowywania wewnątrz lub na zewnątrz wspólnoty komunikacyjnej (nazwy znane tylko danej wspólnocie giną wraz z nią, jak nazewnictwo stosowane przez Łemków) oraz zmiany w topografii (nazwa obiektu zanika, kiedy obiekt zmienia przeznaczenie, wygląd, traci ważność).

W ostatnim z rozdziałów analitycznych mikrotoponimy zostały omówione jako symptomy pogranicza wewnętrznego (współcześnie martwego), rozumianego jako obszar, na którym sąsiadowały i oddziaływały na siebie wzajemnie dwie społeczności i kultury: polska oraz łemkowska. Interpretacji poddano tu symptomy pogranicza w aspekcie językowym, religijnym i socjokulturowym. Z analizą socjolingwistyczną sąsiaduje w tej części pracy spojrzenie na materiał badawczy przez pryzmat metodologii lingwistyki kulturowej. Osią refleksji uczynił Autor opozycję *swój – obcy*, a interpretacja mikrotoponimów w świetle tej dwuelementowej kategoryzacji ujawniła włączanie przez przedwojennych mieszkańców

Beskidu Niskiego Polaków oraz Łemków w obręb kategorii *swoich* i traktowanie jako *obcych* osób pochodzących z odległych stron. W określaniu tożsamości wspólnotowej nad przynależnością etniczną górowała zatem bliskość pojmowana w kategorii lokalności.

Monografię zamyka podsumowanie (*Zakończenie*), w którym Habilitant analizuje zebrane mikrotoponimy w duchu pamięcioznawstwa. Zauważa, że mikrotoponimy „są nośnikami (mediami) pamięci badanej części Beskidu Niskiego, odnoszącej się do dwóch bardzo ważnych aspektów: pamięci krainy (dotyczącej m.in. cech krajobrazu, mieszkańców, wytworów kultury materialnej, wydarzeń) oraz pamięci języka” (s. 453).

Książkę kończą wykazy skrótów, map, ilustracji, fotografii i tabel, załącznik obejmujący skany wybranych dokumentów archiwalnych, obszerny spis bibliograficzny cytowanych pozycji oraz indeks nazw.

Monografia dra Roberta Słabczyńskiego to zasługujące na bardzo wysoką ocenę interdyscyplinarne opracowanie dotyczące nazw terenowych wielokulturowego obszaru, które z Autora czyni niekwestionowany autorytet naukowy w dziedzinie toponomastyki Beskidu Niskiego. Książka umożliwia wgląd w nazewnictwo terenowe Łemków, od wieku niedostępne bezpośrednio oglądowi. Pokazuje także, jak wiele śladów dawnej różnorodności językowo-kulturowej terenu przetrwało w mikrotoponimach używanych współcześnie.

Perspektywa historyczna w badaniach Habilitanta jest niezwykle cenna. Dzięki niej Autor stworzył zmieniającą się mapę onimiczną Beskidu Niskiego, w której jedne nazwy giną wraz z ich desygnatami (jak np. nazwy łemkowskich domostw), inne trwają od sześciuset lat (jak nazwy niektórych rzek), a jeszcze inne pojawiają się w XXI wieku, pretendując do miana nowych nazw terenowych. Książka obrazuje zatem zmienność krajobrazu językowo-kulturowego opisywanego terenu uwarunkowaną czynnikami socjokulturowymi, historycznymi, topograficznymi.

Robert Słabczyński monografią *Mikrotoponimia Beskidu Niskiego* udowodnił, że jest badaczem dojrzałym, wszechstronnym, niebojącym się ambitnych naukowych wyzwań. Swobodnie porusza się w obrębie różnych subdyscyplin językoznawczych, ale też funkcjonalnie i krytycznie korzysta z dokonań innych dyscyplin (historii, kulturoznawstwa, etnografii, socjologii, leśnictwa). Książka została napisana z pasją – pięknym, erudycyjnym stylem naukowym, z wielką dbałością o precyzję opisu i multimodalność obrazowania zjawisk (w tekście zamieszczone zostały liczne fotografie obiektów terenowych, mapy, skany dawnych dokumentów).

Monografia ta jest cenna nie tylko dla językoznawców (toponomastów, dialektologów, historyków języka, socjolingwistów, pragmatolingwistów), ale również dla specjalistów

z zakresu nauk historycznych i społecznych oraz niespecjalistów, osób zainteresowanych kulturą łemkowską, miłośników lokalnej historii i tradycji językowej. Książka ma także potencjał oddziaływania na środowisko społeczne. Może być wykorzystywana jako podręcznik edukacji regionalnej oraz pomagać w budowaniu lokalnej tożsamości językowo-kulturowej.

4. Ocena pozostałych osiągnięć naukowych Habilitanta

Doktor Robert Słabczyński ma w dorobku **35 publikacji naukowych**, w tym: trzy monografie autorskie (włączając książkę habilitacyjną), 11 rozdziałów w recenzowanych tomach wieloautorskich oraz 16 artykułów w czasopismach naukowych. Wszystkie wspomniane publikacje są jednoautorskie. Habilitant był też współredaktorem sześciu wieloautorskich monografii naukowych. Niemal cały ten dorobek powstał już po uzyskaniu przez Kandydata stopnia doktora (sprzed tego okresu pochodzą dwa artykuły w czasopismach naukowych oraz dwa – w tomach zbiorowych).

Kandydat publikował artykuły w recenzowanych monografiach wieloautorskich polskich (wydawanych przez Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Wydawnictwo Uniwersytetu Pedagogicznego, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego) oraz zagranicznych (wydawanych przez Wydawnictwo Słowackiej Akademii Nauk i Wydawnictwo Uniwersytetu Preszowskiego). Artykuły Habilitanta ukazywały się także **w renomowanych, wysoko punktowanych czasopismach naukowych**, jak: „Język Polski”, „Prace Językoznawcze”, „Annales Academiae Paedagogicae Cracoviensis. Studia Linguistica”, „Annales Academiae Paedagogicae Cracoviensis. Studia Logopedica”, „Słowo. Studia językoznawcze” czy „Kwartalnik Edukacyjny”.

Jeśli chodzi o **dane naukometryczne**, to według dostarczonej dokumentacji dr Robert Słabczyński legitymuje się na dzień wszczęcia postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego 13 cytowaniami (w tym 4 autocytowania), co przekłada się na Indeks Hirscha 2.

Habilitant w swojej karierze naukowej **wykazywał się istotną aktywnością naukową w dwóch uczelniach**. Od trzynastu lat związany jest z Uniwersytetem Rzeszowskim, na którym powstały wszystkie Jego publikacje podoktorskie. Pierwsze naukowe kroki Kandydat stawiał jednak na Uniwersytecie Pedagogicznym im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, gdzie odbywał studia doktoranckie. Prowadził wówczas badania nad dyskursem szkolnym, a ich rezultaty przedstawiał kilkakrotnie podczas zebrań naukowych Katedry Logopedii i Lingwistyki Edukacyjnej. Opublikował również cztery artykuły naukowe afiliowane przez Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie oraz – jako doktorant – wziął udział

w dwóch konferencjach naukowych. Na krakowskim Uniwersytecie Pedagogicznym obronił też pracę doktorską pisaną pod kierunkiem prof. dra hab. Jana Oźdżyńskiego, a po uzyskaniu stopnia doktora przez dwa lata pracował na tym uniwersytecie jako nauczyciel akademicki (prowadził kurs *informatyka dla logopedów*).

Kandydat odbył także **dwa staże naukowe** – krajowy i zagraniczny. W 2007 roku był na dwutygodniowym stażu w Zakładzie Logopedii Uniwersytetu Gdańskiego, gdzie poznawał możliwości wykorzystania komputerów w pracy logopedy. Z kolei w 2023 roku przebywał na tygodniowym stażu w Grecji – w Katedrze Polityki Społecznej i Edukacji Uniwersytetu Peloponeskiego, gdzie m.in. przedstawił prezentację oraz brał udział w spotkaniach naukowych.

W początkowym okresie pracy naukowej Habilitant zajmował się dyskursem szkolnym w aspekcie pragmatycznym. Poświęcił mu rozprawę doktorską, w nieco zmienionej wersji wydaną w 2013 roku w formie bardzo dobrej monografii pt. *Forma pierwszej i drugiej osoby czasowników w dyskursie szkolnym. Studium pragmalingwistyczne*. Jak zauważył Autor, sytuacja lekcyjna, która była przedmiotem badania, stawia nauczyciela w pozycji dominującej, co odzwierciedla się zarówno w aspekcie ilościowym (wypowiedzi nauczycieli stanowią blisko 95% analizowanych nagrań), jak i jakościowym (nauczyciel ma do dyspozycji znacznie większą gamę środków gramatycznych, w tym możliwość zastosowania form drugiej osoby czasownika czy trybu rozkazującego). Trafne są też ustalenia Kandydata dotyczące doboru poszczególnych form czasownika do intencji oraz celu nadawcy komunikatu.

Monografia zdradza znakomitą znajomość środowiska szkolnego przez Habilitanta, czemu przysłużyła się Jego sześćioletnia praca w charakterze nauczyciela polonisty na różnych poziomach edukacji szkolnej. Te doświadczenia z pewnością ułatwiły Robertowi Słabczyńskiemu zbieranie materiału oraz pogłębione obserwacje zawarte w książce, jak choćby te łączące częste stosowanie przez nauczycieli podczas lekcji konstrukcji zawierających *my* inkluzywne ze zmianą pozycji społecznej nauczyciela we współczesnej szkole i zmniejszeniem dystansu komunikacyjnego w kontaktach nauczyciel – uczeń.

Z treścią monografii wiąże się kilka artykułów naukowych Habilitanta sprzed uzyskania stopnia doktora: *Dyrektywy w dyskursie szkolnym* (2002), *Komunikowanie przybliżone i relewantne w dyskursie szkolnym* (2006), *Nauczycielskie „proszę” w szkole podstawowej i w gimnazjum* (2006), *Czasowniki mentalne w dyskursie szkolnym* (2007). Po doktoracie Kandydat uzupełnił rozważania nad kategorią osoby w komunikacji lekcyjnej o formy nieanalizowane w dysertacji. Zrobił to w trzech artykułach naukowych: *Formy pierwszej osoby liczby pojedynczej czasu teraźniejszego w dyskursie szkolnym* (2008), *Formy drugiej osoby*

liczby pojedynczej trybu orzekającego w kontekście dyskursu edukacyjnego (2011) oraz *Semantyka form czasowników trzeciej osoby w dyskursie szkolnym* (2012). Osobno zajął się potocyzmami (przede wszystkim z płaszczyzny leksykalnej i słowotwórczej) w języku pedagogów – w artykule *O funkcji elementów potocznych w języku nauczycieli* (2013).

Bardzo ważne miejsce w dorobku naukowym Habilitanta zajmują badania nad językiem i kulturą Beskidu Niskiego, oparte głównie na analizie leksyki. Do tematyki podejmowanej w pracy magisterskiej (1997), dotyczącej terminologii gospodarczej mieszkańców Jaślik, powrócił dr Robert Słabczyński w 2015 roku, kiedy opublikował monografię *Słownictwo z zakresu kultury materialnej w gwarze Jaślik w powiecie krośnieńskim*. Opracowanie to ma dużą wartość dokumentacyjną, gromadzi bowiem około tysiąca wyrazów odnoszących się do kilku pól semantycznych, w tym m.in. prac polowych i gospodarskich, narzędzi i czynności rolniczych, pokarmów, odzieży, środków transportu i komunikacji, gruntów i roślin, hodowli, a także obróbki drewna i żelaza. Monografia ta, oparta na materiale pozyskanym podczas badań terenowych, rejestruje zarówno słownictwo dyferencyjne, jak i wspólne z polszczyzną ogólną, a zestawienia słownikowe zostały w niej wzbogacone materiałem ikonograficznym. Leksyka odnotowana przez Habilitanta byłaby trudna do odtworzenia już obecnie, a w przyszłości, kiedy wzrośnie dystans czasowy dzielący mieszkańców Jaślik od tradycyjnej, mającej charakter rolniczy, wsi sprzed kilkudziesięciu lat, będzie z pewnością stanowić istotne świadectwo bogactwa ludowej kultury materialnej regionu.

Wspomniana monografia zawiera podrozdział poświęcony mikrotoponimom (s. 84-89), gromadzący około 70 jaślickich nazw terenowych. Autor opracowania podkreślał istotną funkcję pełnioną przez mikrotoponimy w lokalnej społeczności oraz ich dużą liczebność w poszczególnych wsiach. Można przypuszczać, że zauważony wówczas potencjał tego typu słownictwa zaowocował późniejszymi pracami naukowymi na ten temat oraz książką stanowiącą podstawę do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego. Materiał pozyskiwany podczas prac nad monografią *Mikrotoponimia Beskidu Niskiego* poddawał Habilitant także bardziej sprofilowanym analizom w kilku artykułach. W opracowaniu *Mikrotoponimy południowo-wschodniej części Beskidu Niskiego motywowane nazwami roślin i zwierząt* (2018) omówił 167 mikrotoponimów z 30 miejscowości i wykazał interesującą prawidłowość: motywatorami mikrotoponimów odwołujących się do świata flory i fauny niemal w ogóle nie są nazwy roślin uprawnych i zwierząt hodowlanych. Z kolei w artykule *Językowo-kulturowy obraz pogranicza polsko-słowackiego utrwalony w mikrotoponimach* (2020), opartym na materiale pozyskanym w kilku przygranicznych wsiach polskich i słowackich, dokonał analizy zgodnej z metodologią lubelskiej szkoły etnolingwistyki nurtu kognitywnego i

udowodnił, że zarówno struktura nazw, jak sposób postrzegania i interpretowania świata przez Polaków i Słowaków będących sąsiadami, są podobne. W polskich wsiach dało się zauważyć nazwy łączące elementy polskie i łemkowskie, natomiast niemal nie pojawiały się wpływy słowackie.

Habilitant zajął się również tematem homonimii w nazwach drobnych obiektów terenowych (w artykule: *Homonimia w mikrotoponimii południowo-wschodniej części powiatu krośnieńskiego – geneza i typologia*, 2022), zaś tezy rozwijane później w monografii przedstawianej jako osiągnięcie habilitacyjne zaprezentował w artykule pt. *Mikrotoponimy Beskidu Niskiego jako symptomy pogranicza* (2021).

Zainteresowania onomastyczne Habilitanta wykraczają poza tematykę mikrotoponimiczną. Jeden artykuł poświęcił Kandydat antroponimii łemkowskiej, a dokładniej systemowi imienniczemu (*Imiennictwo łemkowskie w XIX wieku*, 2020). Z kolei w artykule pt. *Burdele, Matoły, Biały Kał – asocjacje i wrażenia zmysłowe ukryte w nazwach miejscowych* (2017) zajął się m.in. nazwami miejscowości tworzonymi od nienacechowanych apelatywów, ale współcześnie odbieranymi jako obraźliwe lub ośmieszające wskutek adideacji do podobnie brzmiących wyrazów współczesnej polszczyzny mających negatywny ładunek emocjonalny ze względu na nawiązania do sfery seksualnej, do nazw ludzkich wad i ułomności, do określeń obelżywych.

Jak jednak zauważył Habilitant w artykule „*Wińsko upaja*” a „*Bagno wciąga*” – *o sloganach reklamowych polskich miast i regionów* (2020), asocjacyjna wartość nazw miejscowych może być wykorzystywana w celach perswazyjnych. Pewne nazwy odsyłające do apelatywów o negatywnych konotacjach nabierają bowiem znaczenia pozytywnego w kontekście leksykalnym wartościującym *in plus*, jak to się dzieje w niektórych hasłach reklamowych służących marketingowi miejsca.

Inny nurt piśmiennictwa naukowego dra Roberta Słabczyńskiego jest związany z polszczyzną współczesną. Habilitant nie boi się podejmowania tematów oryginalnych, dotyczących nowych zjawisk językowych. Sprawnie wychwytuje przeobrażenia treści semantycznej i emocjonalnej w leksyce, czego świadectwem są choćby rzetelne naukowo artykuły dotyczące wyrazów *przyjazny* („*Przyjazny dla twojej kieszeni*” – *o semantyce słowa „przyjazny” we współczesnych tekstach reklamowych*, 2016), *masakra* (*Masakra – wyraz modny współczesnej polszczyzny*, 2015) oraz poświęcony derywatom słowa *masakra* (*Brutalizacja mediów i jej wpływ na zachowania językowe Polaków*, 2015).

Wysoki poziom merytoryczny prezentują także publikacje dra Roberta Słabczyńskiego z zakresu pragmatyki językowej i aksjolingwistyki, oparte przede wszystkim na materiale

zaczepniętym z mediów, w tym artykuły: *Superwykon – o wartościowaniu w telewizyjnych programach z gatunku talent show* (2011), *Wartości eksponowane w telewizyjnych programach rozrywkowych z gatunku talent show i językowe sposoby ich wyrażania* (2014), *O pragmatycznych funkcjach wyrażania radości* (2015), *Co dla mediów jest najważniejsze? O hierarchizacji wiadomości w polskiej prasie* (2016). W artykule pt. *Hejt – uderzenie w godność człowieka* (2020), opierając się na materiale z jednego z serwisów internetowych, Autor zajął się neosemantyzmami od nazw zwierząt, roślin i przedmiotów funkcjonującymi w charakterze apelatywnych ekspresywizmów osobowych o funkcji deprecjonującej. Z kolei stosowane przez prasę lokalną strategie służące integracji społeczności Beskidu Niskiego opisał Kandydat w artykule z 2018 roku *Medialny obraz społeczności lokalnej (na przykładzie miesięczników „Dukla.pl” i „Nasz Rymanów”)*.

Mechanizmom perswazji w reklamie internetowej poświęcił Habilitant kilka artykułów, m.in.: *Sprawdź i odbierz prezent – o słownictwie tematów e-maili marketingowych* (2014), *Co zrobić, aby przeczytali? Językowe i pozajęzykowe sposoby nakłaniania w tematach listów poczty elektronicznej* (2014) oraz *„Szok! Ma 72 lata, a wygląda na 35!” O internetowych reklamach suplementów diety* (2017).

Doktor Robert Słabczyński wykazywał się również aktywnością konferencyjną. Uczestniczył jako referent w 13 konferencjach naukowych: pięciu zagranicznych (na Słowacji: w Bańskiej Bystrzycy, Nitrze, Preszowie oraz Trnawie) oraz ośmiu międzynarodowych i ogólnopolskich konferencjach krajowych (w Krakowie, Lublinie i Rzeszowie).

Twórczość naukowa dra Roberta Słabczyńskiego jest, jak wynika z powyższych rozważań, niezwykle wszechstronna i różnorodna. Habilitant równie sprawnie porusza się w obrębie onomastyki i dialektologii czy lingwistyki edukacyjnej, jak i medioznawstwa oraz języka reklamy. Przedmiotem naukowych refleksji czyni zarówno materiały archiwalne, historyczne, jak i najnowszą warstwę słownictwa, ekscerpowaną z prasy, internetu, reklamy, a także pozyskiwaną w drodze badań terenowych. Dowodzi to dużej otwartości naukowej Kandydata, jak również umiejętności szybkiego reagowania na zmieniającą się rzeczywistość językowo-kulturową.

Publikacje dra Roberta Słabczyńskiego mają również walor estetyczny, wyróżniają się elegancją stylu naukowego. Zdradzają wszechstronną wiedzę Autora, są zdyscyplinowane pod względem terminologicznym, pozbawione nadmiernej komplikacji leksykalno-składniowej.

Za zasługi na rzecz rozwoju nauki dr Robert Słabczyński otrzymał w 2019 roku **Brązowy Krzyż Zasługi**.

5. Ocena osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych i popularyzujących naukę

Działalność dydaktyczna, organizacyjna oraz popularyzatorska Habilitanta jest niezwykle bogata.

Doktor Robert Słabczyński ma **bardzo duże doświadczenie dydaktyczne**. Jako nauczyciel akademicki pracował w dwóch ośrodkach naukowych: w Instytucie Filologii Polskiej Akademii Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie oraz (przede wszystkim) na Uniwersytecie Rzeszowskim. Prowadził zarówno ćwiczenia oraz konwersatoria, jak i seminaria oraz wykłady na studiach pierwszego i drugiego stopnia filologii polskiej oraz dziennikarstwa i komunikacji społecznej, a także na studiach podyplomowych z logopedii. Łącznie w zestawieniu prowadzonych przez niego kursów figuruje niemal 30 (!) przedmiotów, w tym m.in. gramatyka opisowa języka polskiego, metodologia badań językoznawczych, leksykologia i leksykografia, językoznawstwo pragmatyczne, komunikacja niewerbalna, podstawy komunikacji marketingowej i PR, krytyczna analiza tekstu w praktyce redakcyjnej, komputer w pracy logopedy oraz szereg kursów związanych z językiem mediów i reklamy, redakcją tekstów, specyfiką językową regionu. Habilitant był również promotorem około 50 licencjatów, a zrecenzował 12 prac magisterskich i 20 prac licencjackich.

Kandydat sprawował opiekę nad studentami przygotowującymi prace roczne na filologii polskiej oraz projekty specjalnościowe na kierunku dziennikarstwo i komunikacja społeczna. Od 2011 roku jest też opiekunem roku na studiach pierwszego i drugiego stopnia.

Na uwagę zasługuje także **intensywna działalność organizacyjna** Habilitanta. W latach 2016-2019 dr Robert Słabczyński był zastępcą dyrektora Instytutu Polonistyki i Dziennikarstwa do spraw organizacji i dydaktyki. Brał wtedy udział w tworzeniu dokumentacji do wniosku o utworzenie dwóch kierunków studiów: *dziennikarstwo i komunikacja społeczna* (studia pierwszego stopnia oraz SUM) oraz *polonistyka stosowana* (studia pierwszego stopnia). W latach 2015-2017 Habilitant pełnił funkcję pełnomocnika Dziekana Wydziału Filologicznego do spraw promocji.

W roku akademickim 2019/2020 dr Robert Słabczyński był kierownikiem kierunku *dziennikarstwo i komunikacja społeczna*. Jest członkiem zespołu programowego na kierunku *dziennikarstwo i komunikacja społeczna*. Odpowiada tam za jakość kształcenia w zakresie przedmiotów językoznawczych, współpracę ze środowiskiem naukowym w reprezentowanej dyscyplinie naukowej oraz za współpracę w zakresie działalności kół naukowych. Na kierunku

filologia polska jest również członkiem zespołu programowego, a ponadto członkiem zespołu do spraw oceny sylabusów. Przez kilka lat był też kierunkowym koordynatorem ds. punktów ECTS. W 2023 roku Habilitant został powołany na koordynatora praktyk na kierunku *logopedia z nauczaniem języka polskiego jako obcego*.

Kandydat sprawuje opiekę nad studenckim kołem naukowym Klub Dziennikarzy Studenckich (od 2015 roku). Wspiera merytorycznie studentów w organizowanych co rok na Uniwersytecie Rzeszowskim Dniach Polonistyki i Dziennikarstwa, a sam organizuje dla studentów cykliczne warsztaty z zakresu dziennikarstwa. Z młodzieżą akademicką Instytutu Polonistyki UR stworzył internetowe czasopismo *Nowy Akapit* oraz telewizję internetową *StudentURa TV* (wcześniej *Bez CenzURY TV*).

Od 2011 roku Robert Słabczyński jest związany z czasopismem naukowym „Słowo. Studia językoznawcze” (obecnie 40 pkt na ministerialnej liście czasopism punktowanych), gdzie początkowo pełnił funkcję sekretarza redakcji, a od 2022 roku jest zastępcą redaktora naczelnego.

Współorganizował również pięć konferencji naukowych (dwie ogólnopolskie i trzy międzynarodowe).

Doktor Robert Słabczyński jest aktywny także poza Uniwersytetem Rzeszowskim. Przez szereg lat (2012-2018) był członkiem Komitetu Okręgowego Olimpiady Literatury i Języka Polskiego. Jest członkiem Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego (oddział w Krakowie) oraz aktywnie uczestniczy w pracach rzeszowskiego oddziału Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego.

Habilitant dbał też o podnoszenie kompetencji w zakresie pracy dydaktycznej i organizacyjnej przez udział certyfikowanych szkoleniach.

Kandydat wykazuje aktywność również na polu **popularyzacji nauki**. Wygłosił dwa referaty na spotkaniach Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego, a także dwa wykłady dla słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Rzeszowie i jeden dla słuchaczy Mieleckiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Wystąpienia te dotyczyły słownictwa współczesnej polszczyzny oraz mód leksykalnych.

Analizami dotyczącymi pragmatycznych aspektów komunikacji nauczycieli z uczniami Habilitant dzielił się podczas wykładów: dla studentów i pracowników Uniwersytetu Rzeszowskiego (2012), dla uczniów I Liceum Ogólnokształcącego w Dębicy (2012) oraz dla nauczycieli w Podkarpackim Centrum Edukacji Nauczycieli w Rzeszowie (2016). Podczas finału międzyszkolnego konkursu wiedzy o języku Liga Polonistyczna wygłosił w Zespole Szkół nr 1 w Rzeszowie wykład na temat leksyki reklam (2023). Współpraca dra Roberta

Słabczyńskiego z podkarpackimi szkołami obejmowała również warsztaty z zakresu komunikacji interpersonalnej w Zespole Szkół w Kańczudze (2013).

Na antenie Polskiego Radia Rzeszów dr Robert Słabczyński uczestniczył w kilku audycjach poświęconych zagadnieniom współczesnego języka polskiego.

6. Konkluzja

Podsumowując wszystkie powyższe uwagi, stwierdzam z przekonaniem, że dr Robert Słabczyński spełnia wymagania konieczne do uzyskania stopnia doktora habilitowanego, wskazane w Ustawie. Jego monografia, jak i pozostały dorobek naukowy po uzyskaniu stopnia doktora wnoszą znaczny wkład w rozwój dyscypliny językoznawstwo ze szczególnym uwzględnieniem badań onomastycznych. Uwzględniając zatem dużą wartość dorobku naukowo-badawczego Habilitanta, jak również biorąc pod uwagę Jego istotną aktywność dydaktyczną, organizacyjną i popularyzatorską, z pełnym przekonaniem wnoszę o **nadanie doktorowi Robertowi Słabczyńskiemu stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo.**

dr hab. Anna Piechnik, prof. UJ